

Stenografični zapisnik
trinajste seje
deželnega zbora kranjskega
v Ljubljani
dné 17. oktobra l. 1883.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Gustav grof Thurn-Valsassina. — Vladini zastopnik: Deželni predsednik Andrej baron Winkler. — Vsi članovi razun: Knezoškof dr. Janez Zlatoust Pogačar, Ljudevit grof Blagay-Ursini, Josip Braune in dr. Robert Schrey pl. Redlwerth.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika 12. seje deželnega zbora dné 16. oktobra 1883.
2. Naznanila zborničnega predsedstva.
3. Nadaljevanje poročila odseka za volilno reformo o preuredbi deželnega volilnega reda. (Priloga 41.)
4. Utemeljevanje samostalnega predloga g. dr. Samca gledé povekšanja takse za ženitevske oglasnice.
5. Poročilo upravnega odseka k §. 5. letnega poročila. (Priloga 40/a.)
6. Poročilo upravnega odseka k §. 6. letnega poročila. (Priloga 40/b.)

Obseg: Glej dnevni red.

Seja se prične ob 30. minuti čez 10. uro dopoldne.

Stenographischer Bericht
der dreizehnten Sitzung
des krainischen Landtages
zu Laibach
am 17. Oktober 1883.

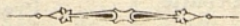
Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Johann Chrysostomus Pogačar, Ludwig Graf Blagay-Ursini, Josef Braune und Dr. Robert Schrey Edler von Redlwerth.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der 12. Landtags-Sitzung vom 16. Oktober 1883.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Fortsetzung des Berichtes des Wahlreformausschusses über die Änderung der Landtagswahlordnung. (Beilage 41.)
4. Begründung des selbstständigen Antrages des Herrn Dr. Samec betreffend die Erhöhung der Chemelbzettelstaxe.
5. Bericht des Verwaltungsausschusses über den §. 5 des Rechnungsbereiches. (Beilage 40/a.)
6. Bericht des Verwaltungsausschusses über den §. 6 des Rechnungsbereiches. (Beilage 40/b.)

Inhalt: Siehe Tagesordnung.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittags.

Deželni glavar:

Konstatiram, da je slavni zbor sklepčen in otvarjam sejo. Prosim gospoda zapisnikarja, da prebere zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika 12. seje deželnega zbora dné 16. oktobra 1883.**1. Lesung des Protokolls der 12. Landtags-sitzung vom 16. Oktober 1883.**

(Zapisnikar bere zapisnik zadnje seje v nemškem jeziku — Schriftführer liest das Protokoll der letzten Sitzung in der deutschen Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo kako popravo o tem zapisniku? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)
Zapisnik je sprejet.

2. Naznanila zborničnega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Za današnjo sejo nimam nikakoršnih naznanil. Preidemo k dnevnemu redu.

3. Nadaljevanje poročila odseka za volilno reformo o preuredbi deželnega volilnega reda.

(Priloga 41.)

3. Fortsetzung des Berichtes des Wahlreform-ausschusses über die Aenderung der Landtagswahlordnung.

(Beilage 41.)

Deželni glavar:

Preden začnemo obravnavati o 3. točki današnjega dnevnega reda, konstatiram, da je 33 gospodov poslancev navzočih, tedaj več ko tričetvert vsih popolnacev, kakor postava za obravnavo tega predmeta zahteva.

Prosim gospoda poročevalca, da poročilo nadaljuje.

Poročevalec Svetec:

(Bere §. 35. — Liešt §. 35.)

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

(Bere §. 36. — Liešt §. 36.)

Tukaj prosim popraviti tiskovno pomoto v slovenskem tekstu v 1. vrsti 2. točke namesto „§. 8.“, da se citira „§. 3.“.

(§. 36. obvelja — §. 36 wird angenommen.)

Zdaj pride na vrsto §. 38., katerega v tej prilogi šteje 41. ni. Ta paragraf je nov in se je storil po sklepu odsekovem, da se namreč vredí način, kako se ima konstituirati volilna komisija. Tudi v državnem zakoniku je enaka določba, in ker je zboru že sploh vrediti pravico volilne komisije, zdelo se je odseku primerno, da se tudi zastran tega, namreč, kako se volilna komisija konstituirata, vzamejo določila v našo reformo. Ta določila sprejela so se natančno od besede do besede iz postave za volilni red državnega zbora. Tedaj se bo §. 38. glasil tako-le (bere — liešt):

„§. 38. Na dan volitve, ob določeni uri in na napovedanem zbirališču se brez ozira na število došlih volilcev začneja volitev s tem, da se izbere volilna komisija, katera izmed sebe z relativno večino glasov izvoli predsednika ter prevzame volilske imenike s pripravljenim glasovnikom vred.

Pri enakem številu glasov razločuje žreb, katerega vzdigne volilni komisar.“

„§. 38. An dem Tage der Wahl, zur festgesetzten Stunde und in dem dazu bestimmten Versammlungsorte wird die Wahlhandlung ohne Rücksicht auf die Zahl der erschienenen Wähler mit der Constituirung der Wahlkommission begonnen, welche den Vorsitzenden aus ihrer Mitte mit relativer Stimmenmehrheit ernennt und die Wählerlisten nebst dem vorbereiteten Abstimmungsverzeichnisse übernimmt.

Bei Stimmgleichheit entscheidet das vom Wahlkommissär zu ziehende Los.“

(§. 38. obvelja — §. 38 wird angenommen.)

Nadalje je odsek sklenil nasvetovati tudi premembo v §. 40. tako, da stari §. 40. odpade, namesto njega se pa vzame §. 36. iz volilnega reda za državni zbor. Namen te premembe je ta, da se natančno ustanovi pravica volilne komisije, kaj in kedaj sme to pravico izvrševati. To se je potrebno zdelo odseku vsled opombe, da je pri prvem nasvetu bilo premalo jasno omejeno področje volilne komisije in se je bilo bati, da bi znala ona svojo pravico zlorabiti. Da se temu v okom pride, nasvetuje se nov §. 40., v katerem so pravice volilne komisije natančno vtemeljene. Vsled te premembe je bilo potem tudi treba premeniti tiste paragrafe, kateri so imeli enaka določila. To so namreč §§. 44. in 45. Materijal teh paragrafov je zdaj zapopaden v §. 40. Vsled tega odpade stari §. 44. in nasledek tega je, da v načrtu potem dosedanji §. 45. dobi števil. 44., §. 46. dobi števil. 45., §. 47. izvzemši zadnji odstavek dobi števil. 46., zadnji odstavek §. 47. pa postane novi §. 47.

Toraj bom zdaj prebral celi §. 40., kateri se zdaj tako glasi (bere — liešt):

„§. 40. Sklepi volilne komisije se delajo po večini glasov brez ozira na število glasujočih.

Predsednik volilne komisije glasuje samo tedaj, kadar se glasovi jednako razdelé, ter v takem slučaju razsoja s svojim glasom.

Razsodba o tem, sme li kdo glasovati ali ne, in razsodba o veljavnosti oddanega glasú pristoji volilni komisiji samo tedaj:

- a) kadar se o identiteti kakega volilca pri oddajanju glasov pokažejo pomisleki;
- b) kadar nastane dvojba, so li veljavni ali neveljavni posamezni oddani glasovi ali pooblastila ali preklici pooblastil, ali
- c) kadar se pri volitvi ugovarja zoper volilno pravico kakšne v volilne imenike vpisane osebe.

Tak ugovor je dopuščen samo doslej, dokler tista oseba, kateri se oporeka volilna pravica, še ni oddala svojega glasu, in samo v toliko, v kolikor se trdi, da je ta oseba od tistega časa, ko je bil ustanovljen volilski imenik, izgubila katero k volilni pravici potrebno svojstvo.

Volilna komisija mora v vsakem posameznem slučaju prej izreči razsodbo, predno se nadaljuje volitev. Rekurz zoper take razsodbe ni poduščen.“

„§. 40. Die Beschlüsse der Wahlkommission werden durch Stimmenmehrheit ohne Rücksicht auf die Zahl der Stimmenden gefaßt.

Der Vorsitzende der Wahlkommission stimmt nur bei gleich getheilten Stimmen mit und gibt in einem solchen Falle mit seiner Stimme den Ausschlag.

Eine Entscheidung über die Zulassung zur Stimmabgabe oder über die Gültigkeit abgegebener Stimmen steht der Wahlkommission nur dann zu:

- a) wenn sich bei der Stimmabgabe über die Identität eines Wählers Anstände ergeben;
- b) wenn die Gültigkeit oder Ungültigkeit einzelner abgegebener Stimmen oder Vollmachten oder Widerrufe der letzteren in Frage kommt, oder
- c) wenn gegen die Wahlberechtigung einer in den Wählerlisten eingetragenen Person bei der Wahlhandlung Einsprache erhoben wird.

Eine solche Einsprache kann nur insoweit, als diejenige Person, deren Wahlberechtigung angefochten wird, ihre Stimme nicht abgegeben hat und nur insofern erhoben werden, als behauptet wird, daß bei dieser Person seit der Feststellung der Wählerliste ein Erfordernis des Wahlrechtes entfallen sei.

Die Entscheidungen der Wahlkommission müssen in jedem einzelnen Falle vor Fortsetzung des Wahlaftes erfolgen.

Ein Rekurs gegen dieselben ist unzulässig.“

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

(Bere §§. 41., 42., 43. — Liest die §§. 41, 42, 43.)

(Obveljajo brez razgovora — Werden ohne Debatte angenommen.)

Also §. 44 des Entwurfes entfällt, und dafür bekommt §. 45 des Entwurfes die Bezeichnung 44.

(Bere §. 45. zdaj 44. — Liest §. 45 jetzt 44.)

Prosim tukaj popraviti v 5. odstavku v 2. vrsti slovenskega teksta besedo „zapečati“ v „zapečatiti“.

(§. 44. obvelja — §. 44 wird angenommen.)

Der §. 46 des Entwurfes erhält die Bezeichnung 45 und lautet: (Bere — Liest)

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

(Bere §. 47. zdaj 46. — Liest §. 47 jetzt §. 46.)

V slovenskem tekstu v 2. odstavku v 2. vrsti se ima beseda „sam o“ skrócić v besedo „samo“.

„§. 46. Ako ima katera glasovnica več imen nego je voliti poslancev, tedaj ni ozira jemati na toliko izmed zadnjih imen, kolikor jih je čez to število pristavljenih. Ako je na glasovnici zapisanih menj imen, zato še ne izgublja svoje veljavnosti.

Ako je imé jedne in iste osebe na jedni glasovnici po večkrat zapisano, šteje se pri preštevanju glasov samo jedenkrat.

Glasovi, ki pripadejo osobi, katera je po §. 18. izključena od zmožnosti voljena biti; glasovi, ki se oddajajo pod kakimi pogoji ali katerim so pristavljena naročila za izvoljenca; naposled taki glasovi, iz katerih ni razločno povzeti, kateri osobi veljajo, niso veljavni in se ne prištevajo oddanim glasovom.“

„§. 46. Enthält ein Stimmzettel mehr Namen als Abgeordnete zu wählen sind, so sind die über diese Zahl auf dem Stimmzettel zuletzt angeführten Namen unberücksichtigt zu lassen. Sind weniger Namen auf dem Stimmzettel angeführt, so verliert er deshalb seine Gültigkeit nicht.

Ist der Name einer und derselben Person auf einem Stimmzettel mehrmals verzeichnet, so wird er bei der Zählung der Stimmen nur einmal gezählt.

Stimmen, welche auf eine in Gemäßheit des §. 18 von der Wählbarkeit ausgeschlossene Person gefallen; Stimmen, welche an Bedingungen geknüpft oder denen Aufträge an den zu Wählenden beigelegt sind; endlich Stimmen, welche die damit bezeichnete Person nicht deutlich entnehmen lassen, sind ungültig und werden den abgegebenen Stimmen nicht beigezählt.“

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Zadnji oddelek prejšnega §. 47. bo sedaj novi §. 47. in se glasi (bere — liest):

„§. 47. Posledek zvršenega glasoštetja mora predsednik volilne komisije takoj naznaniti, in ako volitev poslanca z opravljeno volitvijo še ni dokončana, dostaviti, da se skupni rezultat vseh skupaj spadajočih glasovanj dozve v glavnem volilnem kraju“.

„§. 47. Das Resultat der vollendeten Stimmzählung ist von dem Vorsitzenden der Wahlkommission sogleich bekannt zu geben, und falls die Abgeordnetenwahl durch die vorgenommene Wahlhandlung nicht vollendet ist, beizufügen, daß das Gesamtergebnis aller zusammengehörigen Abstimmungen am Hauptwahlorte ermittelt werden wird“.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

(Bere §§. 48., 49., 50. — Gleš die §§. 48, 49, 50.)
(Obveljajo brez razgovora — Werden ohne Debatte angenommen.)

(Bere §. 51. — Gleš §. 51.)

Na koncu 2. odstavka slovenskega teksta se ima dodati citat „(§. 52.)“ z oklepoma.

(§. 51. obvelja — §. 51 wird angenommen.)

(Bere §. 52. — Gleš §. 52.)

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

(Bere §. 53. — Gleš §. 53.)

Tukaj je na koncu zadnjega odstavka slovenskega teksta dodati citat „(§. 31. deželnega reda)“ z oklepoma.

(§. 53. obvelja — §. 53 wird angenommen.)

(Bere člen I. — Gleš Artikel I.)

V slovenskem in nemškem tekstu imate se v 1. vrsti med številki „36. in 41.“ vrniti številki „38., 40.“

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere člen II. — Gleš Artikel II.)

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

(Bere naslov in uvod — priloga 41. — Gleš Titel und Eingang — Beilage Nr. 41.)

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Landeshauptmann:

Die dritte Lesung der Vorlage wird in der Regel in der nächsten Sitzung vorgenommen; ich werde daher die dritte Lesung des vorliegenden Gesetzentwurfes auf die Tagesordnung der kommenden Sitzung setzen.

Poročevalec svetec:

Ostane še rešitev peticije Cirkniškega županstva. Jaz sem že imel priložnost omeniti, da je odsek sklenil nasvetovati, da se ta peticija negativno reši, to je, da se odbije s tem, da se to, kar prosi, ni sprejelo v §. 3. deželnega volilnega reda.

Toraj moj predlog se glasi: Naj se ta peticija odbije, ker je negativno rešena.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

4. Utemeljevanje samostalnega predloga g. dr. Samca glede povečanja takse za ženitevske oglasnice.

4. Begründung des selbstständigen Antrages des Herrn Dr. Samec betreffend die Erhöhung der Chemeldzetteltaxe.

Deželni glavar:

Podelim besedo gosp. nasvetovalcu dr. Samec-u, da vtemelji svoj nasvet.

Poslanec dr. Samec:

„Slavni zbor!

Ko sem si vzel čast v tem slavnem zboru, staviti svoj nasvet, imel sem pred očmi tisto rano na telesu našega národa, katera, bojim se skoraj reči, neozdravljivo dalje sega po zdravih delih, tisto kalamiteto, katero imamo mi skupno z drugimi Slovani, Germani in Romani; imel sem tudi pred očmi množino tistih nesrečnih ljudij, kateri pohabljeni na telesu ali na duhu ostanek dnij, ki ga imajo še pred seboj, zaslužno ali nezaslužno prosijo kruha in strehe, če še celo neso taki, da prositi ne morejo.

Prvi moj nasvet gré na to, da se spremeni št. 3. deželnega zakona 5. dne decembra 1868. in odstavek 4. tarife občinskih taks. Takse za ženitevske zglasnice se naj povišajo na dvajset goldinarjev, pet goldinarjev ostane kakor dozdej v občinski blagajnici, pet najst goldinarjev pa naj se izroči koncem vsacega polulelja deželnemu odboru kot donesek fondu za ustanovo deželnih hiralnic.

Slavni zbor je že v tem zasedanji izročil nasvet gosp. poslanca Klun-a v pretresovanje gospodarskemu odseku, nasvet, ki namerava omejiti prosto ženitovanje. Gospóda moja! jaz si ne prisojam sodbe o nameravanem uspehu take omejitve, ne vem, ali bode potem revščina in število potepuhov manjši, to pa je gotovo, da ves naš národ želí in od nas zahteva, da v tej zadevi kaj ukrenemo. Množitev ljudstva sicer ni vselej uzrok revščine. To vidimo, ako primerjamo Angleško in Indijance v južni Ameriki. Na Angleškem živi po 7000 ljudij na jedni kvadratni milj, Indijani pa lakote umirajo, ako jih več nego šestnajst na jedni kvadratni milj, akoravno rodovitne zemlje, prebiva.

Ni samo število ljudij to, kar dela revščino, ampak nedostatek obrtnije, kupčije, pomanjkanje železniških cest in železne energije angleške.

V vsem tem pa je treba omike, ki jedina pelje k spoznavanju lastnih močij in brzda strasti.

Kjer pa teh faktorjev ni, tam pelje pomnoženje ljudstva do revščine. Naravno je, da se človeku prirodno nagnenje ne more z lahka iztrebiti, zaradi tega mora človeška družba vselej zle nasledke prenašati in si sama pomagati. Nepremišljeno ženitovanje obsojujejo učenjaki, ali zdravila zoper to nam ne morejo pravega povedati, ako nečemo pritrčiti svetu Malthusa, ki pravi, da se taki ljudje prepusté samim sebi, to je poginu. Moj nasvet ne bo oviral ženitve, pri bogatih ne, ker je ljubezen dražja ko celi svet; ti bodo prav radi plačevali to malo ustopenino v raj zakonske sreče; pri ubožnejših ne, ker to ni svota, katere bi si priden delavec ne mogel prihraniti. Vsi skupaj pa bodo ulagali v fond, iz katerega zajemati si sicer nobeden ne želí, ki pa zamore postati zaželjeno pribežališče v slučajnej revščini in v starosti. Ako pa ne more plačati te takse, tedaj tudi nema s čim kupiti prvega kosila svoje novoporočenej ženi. Ako sam nema ob čem živeti, s čem bode živel oba? Taka ženitovanja se morajo pač imenovati nepremišljena, in ravno take obsojajo učenjaki in taka se morajo skušati zabraniti. Da pa to ni tako lahka stvar, kakor se v obče misli, ne bom tukaj pretresoval. Z mojim nasvetom se bo dalo morebiti vsaj nekoliko doseči.

Preidem k svojemu drugemu nasvetu, da se naloži sto procentov deželnih priklad na davek za točenje žganja.

Gospôda moja, žganje, pred vsem spiritovo žganje, se daje primerjati kugi sedanjega veka. Ono ne umori naglo, ali kdor se pitju žganja podvrže, je izgubljen za človeško družbo. Že pred tridesetimi leti je naš nepozabljivi Slomšek, ta veliki poznavalec ljudstva slabih napak, popisoval slabe nasledke žgane pijače, in s svojo k srcu segajočo besedo svaril pred uživanjem žganih pijač. Od iste dobe sem pa so skoraj popolnem izginili mali kotlički za destiliranje brinjevca, slivovke in jednake pijače, na njihovo mesto pa so stopile velike tovarne, ki izdelavajo za dvakrat nižjo ceno to strupeno pijačo.

Poglejmo si upliv žganja po svetu. V katero morje koli je angleški brod nesel angleške vojake, povsod je bil angleški kramar s svojim žganjem za petami; veliko več sveta so si Angleži prisvojili s svojim spiritom, kakor z mečem.

Slastno se je poprijelo ljudstvo v Ameriki, Avstraliji in po otocih velikega oceana te pijače, ki jim je rodila sladke sanje o dnevih minulih. Kakor Turek po svojem opiumu hrepeneli so po njem, pri tem pa so prišli ob svojo duševno in telesno moč.

Štejmo danes število prvotnih stanovancev nekaterih deželâ in videli bomo, da se vedno in dosledno krči. Oglejmo si razmere po Kranjskem. Pojdimo povpraševat k sodnijam in izvedeli bomo, da se le malokateremu proda posestvo, ki ga ni zapil. Ako pridnega kmeta sila še tako tlači, on napne vse svoje moči, da reši svoje posestvo; a ko pa začne svoje skrbi s pijančevanjem pogovarjati, je izgubljen.

Pojdimo v ječe vprašat po uzrokih hudodelstev. Izvedeli bomo, da je skoraj šestdeset procentov hudodelstev in prestopkov bilo storjenih v **pijanosti**.

Tudi naš sodnik bi lahko mnogokrat ali žalibog največkrat pritrtil izreku nekega irskega predsednika, ki je porotnike na konci porotniškega zasedanja nagovoril: „Gospodje porotniki! Vi vidite, da bi Vas v tem zasedanji ne bilo tukaj treba, ako bi irski narod ne poznal spirita!“

Pojdimo vprašat v blaznice naše, in zvedeli bomo, da je pri 30 % bolnikov alkoholizem uzrok dušnih boleznij.

Ne smem pozabiti slabih nasledkov nezmernega uživanja žganih pijač na telesni razvitek. Poglejmo rodbino, v katerej je žgana pijača navadna pijača. Oveneli, upadli obrazi, slabejša rast nam pričajo, da po teh udih ne teče zdrava kri; pogledjmo si nekdanji vojaški rod po Kranjskem. Kakšni dečki prihajajo pa danes iz prvega razreda k naboru? Pred desetletji je že skoraj prvi razred dopolnil kontingent, in danes komaj vsi štirje.

Otroci žganjarja ne dobijo nobene izreje, nobenega domačega pouka, ampak se navzamejo grdih očetovih navad. Kar pa je najhujše, je to, da nečejo več poznati one plemenite čednosti, ki se imenuje sramežljivost. Od tod prihaja, da srečujemo po vaseh razposajene otroke, ki samim sebi prepuščeni se ponašajo z dejanji, katera so videli pri pijanih, da ne spoštujejo ne tujca ne stanu in grde deželo. Kaj hoče pri tacih otrocih doseči šola, kaj cerkev,

ako se vsak dober nauk doma s slabimi vzgledi paralizuje?

V očigled takim nasledkom nezmernega uživanja žganih pijač mora pač vsak patrijot iskati sredstva, s katerim bi se zabranjevale nesrečne razvade. Jaz bi poznal po današnjih razmerah samo jedno sredstvo, ki bi najbolje onemogočilo uživanje spiritovega žganja — ako bi bila prodaja spiritovega žganja zavisna od ostrih naredeb, n. pr. od takih, ki veljajo o prodaji strupov. Ali to ni v naših močeh. Veliki gališki, česki in ogerski spiritni tovarnarji zagнали bi velik hrup, da bo konec njihove obertnije. Tudi naša carinska pogodba z Nemčijo je vsaj do zdaj zadržek takim naredbam.

Naš deželni zastop po svoji skromni kompetenci ne more storiti družega, nego da z deželno priklado skuša podražiti žgano pijačo in morebiti zmanjšati število žganjarij. V tem je treba posnemati druge države. Tudi angleški spirit, ki se izvažja iz dežele, ima nizko ceno, ali doma rabljen velja danes 96 gld. hektoliter, pri nas pa se danes dobiva za štiriintrideset in pol goldinarja.

Ako se žganje podraži, bodo ljudje poprijeli se v svojo občno korist zdrave pijače, ali pa bodo pili bolj vodno mešanico. Vsekako želim, da bi kupci z žganjem iskali si več dobička, kajti koristili bi s tem sebi in ljudstvu, ki ga pije. Ker pa naš deželni zbor ni kompetenten za izdavanje tacih naredeb, s katerimi bi se zabranjevala prosta prodaja spirita, nasvetoval sem, da se kranjski deželni zbor obrne do visoke vlade s prošnjo, da ona v pretres vzame nasledke proste prodaje spirita in predloži državnemu zboru potrebni zakon, da pa tudi po svojih političnih organih gleda na to, da se pravica obrti ne bode dajala preveč darežljivo in da strogo nadzoruje take ljudi in hiše, ki točijo brez dovoljenja žgane pijače.

Sedaj preidem k ustanovi deželnih hiralnic. Gotovo smo vsi jedne misli, da je konečno treba, da spravimo onemogle, bolne pa neozdravljive hrome tudi pod streho. Ali to naj bodo prave hiralnice, ne pa siromašnice, kakor poznam jaz jedno, v katerej ljudje po dvajset let lenobo pasejo. Taki zavodi so pomanjkljivi, ker so nasprotni varčnosti. Vsak lenuh se zanaša, da bode, recimo, v petdesetem letu svoje starosti vzet v siromašnico, in da bode v njej do smrti. Jedino onemogle, hrome in neozdravljivo bolne naj sprejema zavod, ne pa takih, ki se onemogle delajo.

Ako se vzprejme moj nasvet in zadobi Najvišje potrjenje, bodo prav kmalu stale hiralnice po deželi. Zakonov se sklene na leto povprek 3370, ženitevska taksa bode na leto donašala okroglih 50.000 gld. Davek od točenja žganja je nesel 1882. l. 21.500 gld., to znaša skupaj 70.000 gld.

S tako svoto se dá vsako leto jedna nova hiralnica ustanoviti in vzdržavati.

Jaz mislim, da sem s tem slavnemu zboru v kratkem dokazal potrebo, omejiti žganjetoče, obtežiti nepremišljene ženitve, da sem pokazal pot, kako priti brez obteženja deželnega fonda do deželnih hiralnic. Preverjen sem, da bi se deželi z mojim predlogom mnogo koristilo. Ako sem čestite gospode prepričal, prosim, da moje nasvete vzprejmó.“

(Dobroklici — Bravorufe.)

(Izročí se gospodarskemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Poročilo upravnega odseka k §. 5. letnega poročila.

(Priloga 40/a.)

5. Bericht des Verwaltungsausschusses über den §. 5 des Rechnungsjahrsberichts.

(Beilage 40/a.)

Deželni glavar:

Prosim poslužiti se priloge 40/a.

Poročevalec dr. Samec:

Slavni zbor!

Upravni odsek je pregledal letno poročilo deželnega odbora v §. 5., ter je svojo pozornost obračal posebno na dve točki, o katerih bi se sicer lahko obravnavalo pri proračunu deželnega zaklada, ali ker je to eno in isto, ako se zdaj obravnava, mislim, da bi mogel deželni zbor danes o tem sklepati.

Kaže se, da je število odgonskih postaj premajheno. To se dá dokazati s tem, ker se večkrat v praksi vidi, da se odgonci gonijo memo občin, v katerih so pristojni in kjer bi se imeli izročiti županstvu, in da večkrat napravijo za polovico predolgo pot. Tako n. pr. bi se lahko oddal odgonec občini Trzin, ali ženejo ga do Kamnika in v Kamniku se še le izpusti. Vsled tega naraščajo stroški preveliki. Zato je upravni odsek sklenil priporočati slavnemu zboru sledeči nasvet (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se naroča, da prevdari, bi li ne bilo koristno za deželni zaklad, ako se število odgonskih postaj pomnoži.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Pretresovaje ta reč pokazalo se je posebno pri Ljubljanskem magistratu, da se vsakemu odgoncu dá voz. Upravnemu odseku ni bilo znano, iz katerega vzroka se to stori; ali §. 7. dotične postave, katera govori o odgoncih, naravnost terja, da se tak voz samo takim dá, kateri so očitno za hojo nesposobni.

Zatorej predlaga odsek (bere — liešt):

2. Občinam, posebno ljubljanskemu magistratu se naroča, da dajo samo takim odgnancem, ki očitno hoditi ne morejo, priprago.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Občina Podraga vložila je bila prošnjo pri deželnem odboru, da se jej dovoli, porabiti vojskino odškodnino v znesku 300 gld. za poravnanje zastanih davkov, zarad katerih je od finančne direkcije že eksekucijo dobila. Deželni odbor je tej prošnji pritrdil in se je nadjati, da bo tudi slavni deželni zbor pritrdil.

Upravni odsek predlaga (bere — liešt):

3. Sklepu deželnega odbora, da je smela občina Podraga porabiti vojskino odškodnino v znesku 300 gld. za poravnanje zastanih davkov, se pritrди.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

K 4. predlogu tega poročila imam omeniti, da je že lani slavni zbor prosil, da bi se spremenila domovinska postava v tem smislu, da 10letno bivanje v enej občini utruje domovinsko pravico v tej občini.

Upravni odsek je sklenil tudi letos ponoviti to prošnjo, ker je res nujno, da se postava v tem smislu spremeni.

Zatoraj predlaga upravni odsek (bere — liešt):

4. C. kr. vlada se vnovič naprosi, delati na spremembo domovinske postave v tem smislu, da 10letno nepretrgano bivanje v eni občini pridobi v nji domovinsko pravico.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Vse druge točke §. 5. letnega poročila priporoča upravni odsek, da se vzamejo na znanje.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

6. Poročilo upravnega odseka k §. 6. letnega poročila.

(Priloga 40/b.)

6. Bericht des Verwaltungsausschusses über den §. 6 des Rechnungsjahrsberichts.

(Beilage 40/b.)

Poročevalec dr. Samec:

Deželni zbor je v seji 6. oktobra 1882. l. sklepal o napravi ceste, ki bi vezala Poljansko dolino s Cirknem čez Kopašniško dolino. Deželna vlada je izrekla, da zoper izpeljavo teh cest nima nobenega zadržka, niti c. kr. vojno ministerstvo, niti c. kr. ministerstvo notranjih stvari, da pa mora zveza te druge ceste s Cirkensko skladno cesto zagotovljena biti. Cestni odbor Škofje-loški in Cirkenski sta obljubila podporo v tej zadevi in tudi storila poizvedbe v ta namen, da se bode mogel sestaviti proračun o stroških te zvezne ceste. Dotični načrti so se poslali v Trst ondotnemu c. kr. namestništvu, ali do zdaj še ni odgovora od tam.

Zavoljo tega predlaga upravni odsek (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Slavna c. kr. vlada se vnovič naprosi, da po vsi moči pospeši vse potrebno za cestno zvezo med Poljansko dolino in Cirknem.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Neki posestniki iz Spodnjega Turjaka so se l. 1878. obrnili na deželni odbor, naj on ukrene, da bi se napravila cestna zveza na podnožji Pijavogoriškega hriba med novo Turjaško cesto in staro okrajno cesto in sicer od tam naprej, kjer pelje ta cesta po enej strani v dolino proti Željimljam in Turjaku in po drugej strani po strmem rebbru proti Pijavogoriči tako, da bi vas Pijavogorica ostala na strani, ter da bi v pokritje stroškov dovolil primeren donesek iz dežel-

nega zaklada. Deželni odbor je naročil cestnemu odboru Ljubljanske okolice, da sestavi načrt, proračun in tudi sklad za zgradbo te ceste. To se je zgodilo in se je tudi ustanovilo neko posebno društvo, katero je naredilo drugi načrt ceste. Po tem načrtu bi bil potreben velik donesek za to cesto, katere se pa poslužujejo samo prebivalci Velikolaškega okraja. Deželni zaklad je pripomogel k temu s 500 gld. Cela stvar pa leži zdaj ali pri okrajnem cestnem odboru okolice Ljubljanske, ali pa pri glavarstvu Ljubljanske okolice. Ta cesta ni še danes začeta, pa bi mogla biti že izdelana.

Zato priporoča upravni odsek (bere — liešt):

2. Deželnemu odboru se naroča, da poizve in skuša odstraniti zapreke izpeljave ceste med Pijavorico in Željimljami.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Pri obravnavi cestnih zadev se je poizvedelo, da so ceste, ki se stekajo v Rakeku, neizmerno slabe; povdarjalo se je to, da so nekatere ceste med Sodraščico in Podklancem popolnoma brez temelja, okraj ne more skupaj spraviti popolne svote, da bi se ta cesta fundirala in ker je deloma tudi dolžnost države skrbeti za občila, zatorej je upravni odsek sklenil (bere — liešt):

3. Deželnemu odboru se naroča, da se obrne do slavne c. kr. vlade za državno podporo za fundiranje ceste med Soderščico in Podklancem in preložitve ceste čez goro Bonco.

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor!

Kar se je za cesto Bonco storilo od strani odbora Ribniškega, je to, da se je po dveh inženirjih trasirala, in vkljub temu je še cesta zmiraj nedodelana. Ravno vsled tega je gospodarski odsek lansko leto sklenil in slavni zbor potrdil, naj se preložitve te ceste čez Bonco ustavi toliko časa, da bodo še drugi poizvedenci o tem svoje mnenje dali. V gospodarskem odseku je takrat tudi zastopnik slavne vlade, svetnik Fladung, ki je bil tam okrajni glavar in kateremu so razmere tega hriba popolnoma znane, obljubil, da se bo od strani vlade gotovo zgodilo, kar je za to zadevo v tehničnem oziru potreba. Inženirji, ki so do zdaj to traso naredili, niso zadovoljili potrebi, ker trase niso ugodne, in jaz bi želel, da se ta preložitve ceste tehnično bolj podpira.

Deželni glavar:

(Proti poslancu gosp. Pakižu — Zum Abgeordneten Herrn Pakiž)

Prosim, ali ste stavili kak predlog, ali je to le Vaše mnenje?

Poslanec Pakiž:

Jaz bi prosil, da se predlogu upravnega odseka doda sledeči dostavek (bere — liešt):

„Deželnemu odboru se naroča, da prosi slavno c. kr. deželno vlado, naj pošlje tehničnega izvedenca za pregled ceste čez Boncar.“

Deželni glavar:

Želi o tem dostavku kdo besede? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ni oglasil, ima konečno besedo gosp. poročevalec.

Poročevalec dr. Samec:

Nasvèt gosp. poslanca Pakiža gre na to, da bi se slavna vlada naprosila, da bi poslala tehnične zvedence, da preiščejo cesto med Sodraščico in Podklancem. Jaz mislim, da se temu ne dá ugovarjati in prepričan sem, da bo slavna vlada, ako se določi kaka državna podpora za to cesto, v svojem interesu dala preiskovati imenovano cestno progno.

Deželni glavar:

Slavni zbor je zaslíhal predlog upravnega odseka, in ker gosp. poročevalec dostavku gosp. poslanca Pakiža ne nasprotuje, se ta dostavek lahko s predlogom odseka zveže.

Glasovali bomo najpoprej o predlegu upravnega odseka brez dostavka gosp. poslanca Pakiža.

Prosim tiste gospode, kateri so za odsekov predlog, naj blagovolijo obsedeti.

(Obvelja — Angenommen.)

Zdaj pa prosim tiste gospode, kateri so za to, da se temu predlogu upravnega odseka pridene dostavek gosp. poslanca Pakiža, naj blagovolijo obsedeti.

(Obvelja — Angenommen.)

Dostavek gosp. poslanca Pakiža je sprejet.

Prosim gosp. poročevalca nadaljevati.

Poročevalec dr. Samec:

Upravni odsek predlaga pod 4. točko sledeče (bere — liešt):

4. Slavna vlada se naprosi, da preloži državno Dolenjsko cesto čez Gorjance in druge klance med Ljubljano in Novem mestom.

Pri posvetovanji o tem predlogu je imel odsek pred očmi, da je cesta, ki pelje iz Novega mesta proti Metliki v Vino vas, na Straži v nekaterih partijah tako strma, da več prometu ne zadostuje in da je ne le po letu, nego posebno po zimi zelo nevarna ter bi se iz javnih ozirov morala preložiti. Ako je ta cesta nekđaj veljala, gotovo zdaj ne velja več, ko velja izrek, da je čas denar. Upravni odsek je mislil, da je država dolžna to storiti v korist cele Dolenjske, in če to stori, bo gotovo tudi njena korist, ker bi se promet s preložitvijo te ceste znatno poboljšal.

Zatoraj priporočam slavnemu zboru, da sprejme 4. predlog poročila upravnega odseka, katerega sem poprej prebral.

Poslanec Šuklje:

Moram reči, da me srčno veseli, da je upravni odsek to vprašanje enkrat v razgovor spravil, ker je s tem tudi meni dana prilika, da nekoliko pojasnim žalosten položaj stanovnikov Črnomaljskega okraja gledé cest. Lahko rečem, da je naša Bela krajina za nas zadnja dežela. Nad 500 let je že, odkar je Metliški okraj združen s Kranjsko, in v vsem tem

času je Kranjska dežela, kakor tudi država za ta ubogi narod onstran Gorjancev prav malo storila. Črnomaljski okraj, moja gospôda, ima po zadnjem ljudskem štetju 29.888 duš; narod je krepek, inteligenten, bogato obdarovan od narave — ali nikdo se ne briga za njegove težnje in potrebe. Povsod se razvija svet in napreduje, tam doli pa, v tem našem zapuščenem kraju so še zmiraj iste avitične razmere, kakor so bile nekdanj za Marije Terezije in cesarja Josipa.

Gospôda moja! da moja trditev ni pretirana, se lahko dokaže, posebno če se oziramo na ondotne ceste. Jaz bi tukaj gospôdi lahko povedal nekatere reči, o katerih bi sodil, da so nemogoče v našem stoletju. V Črnomaljskem okraju je vas Brezovica, ktera je od Črnomlja oddaljena 2 uri peš pota. Ali, gospôda, gotovo se bode te začudili, ako Vam povem, kako tje po pošti pisma potujejo. Cele 3 dni je treba, da iz Črnomlja tje pride pismo, ker iz Črnomlja gre pismo čez Novo mesto v Ljubljano, iz Ljubljane roma v Kočevje in še-le od tod čez Koprivnik v Brezovico. In to se godi na Kranjskem dandanes v 19. stoletju, v dobi para in elektrike!

Pred dvema leti, ako se ne motim, 21. oktobra 1881. l., se je tukaj živahno razpravljalo o inkorporaciji Žumberškega okraja. Sê živim zanimanjem čital sem interesantno debato. Ni nihče toliko zagovarjal vtelesenja Žumberškega okraja v Kranjsko, kakor gosp. Deschmann; z vso svojo živo fantazijo slikal je hrvaške sosede, kako da stegujejo svoje lakomne roke čez Gorjance, da nam konečno vzamejo ves svet med Krko in Kolpo. Moja gospôda, ta strah ni tako prazen in ta nevarnost obstoji deloma še danes. Ona sicer ne izvira od samega Žumberga, kterege bi prav lahko z mirno vestjo bratom Hrvatom prepustili; ta nevarnost izvira od tod, ker ničesar ne storimo, da bi geografično ločeno Belo krajino pridružili Kranjski. To hočem z nekaterimi fakti vtirditi.

Belo Kranjsko loči od Kranjske dežele, kakor je znano, pogorje Gorjancev, ktero dela razvodje med Krko in Kolpo. Čez njegovo slame drži državna cesta iz Ljubljane čez Novo mesto in Metliko v Karlovec. Ta proga veže in posreduje skoraj ves promet Metliškega okraja z ostalo Kranjsko deželo. In kaka je ta cesta? Unicum je v celi Avstriji. Pri drugih državnih cestah je strmine 2 do 3 palce, maksimum 6 palcev, na tej cesti čez Gorjance imate pa tudi strmine 15 do 18 palcev. Najbolj je strma cesta na Kranjsko stran. Kakor vam kaže pogled v generalštabno karto, vzdvigne se cesta od tako zvanega Zajca do Straže, tedaj na daljavo komaj 2 kilometrov od 347 do 570 metr. nadmorske višine. Iz tega se vidi, da je ta cesta zaradi svoje strmine nevarna tudi pri lepem vremenu in za navadne vozove. Kako pa, moja gospôda, v zimskem času in za tovarne voze? Lahko rečem, da je takrat Metliški okraj popolnoma brez komunikacije, brez zveze z drugo deželo. Kake so pa gospodarske posledice tega žalostnega položaja za Metliški okraj, jasno je pač samo posebi. Metliški okraj ni reven ter ima precej pridelkov izvažati. V prvej vrsti moram imenovati dobro znano Metliško vino. Metliški in Črnomaljski okraj skupaj ima 3397 oralov vinogradov in znano je, da posebno v Radovici in na Semiških hribih prav dobra kapljica raste. Poprej se je pilo Metliško vino po

celej Kranjskej, zdaj pa, odkar je naša dežela s železnico zvezana z Istrijo in Hrvatsko, skoraj nihče ne pride več v Metliko vino kupovat, k večemu kak Kočevar ali Ribničan, drugi se bojé nevarne vožnje in visoke voznine, kajti Gorjanci tako upljivajo na voznino, da se plačuje za metrični cent iz Novega mesta v Metliko ravno toliko, kakor iz Novega mesta v Ljubljano, namreč 1 gld. od metričnega centa, dasiravno je Novo mesto 72 kilometrov od Ljubljane, a od Metlike le 24 kilometrov oddaljeno. Za metrični cent v Karlovec iz Metlike se plača le 70 kr. vkljub temu, da je Karlovec 2 poštna postaje ali 42 kilometrov oddaljen od Metlike. Iz teh uzrokov lahko rečem, da je Metliški okraj že sedaj v gospodarskih ozirih odvisen od Hrvatske in treba je uvažiti, da je naravna posledica gospodarske odvisnosti prej ali slej tudi politična odvisnost.

Ker je toraj ta cesta čez Gorjance tako nerazmerno slaba, hira v Metliškem okraju poljedelstvo, je uničena vsa kupčija. Neobhodno potrebno je tedaj, da se kaj zgodi v tem oziru! Pojte doli, gospôda, med Bele Kranjce in iz vsih ust boste slišali pritožbe, slišali boste le eno željo: Ako železnice ne dobimo, dajte nam saj cesto. Jaz sem sicer tega mnenja, da bo cesta čez Gorjance za promet važna tudi v tem slučaju, ako se nam uresniči srčna in topla želja, da dobimo železnico na Dolenjsko. Preložiti se pa mora cesta na vsaki način, bodisi da se izpelje v serpentinah ali pa, da se naredi nova proga iz Novega mesta čez Virčno vas in Uršno selo na Semič, kjer je prehod skoraj za sto m. nižji. To bodo odločili državni stavbeni organi. Moja dolžnost je le, da sem obračal pozornost visoke zbornice in visoke vlade na žalostne prometne zadeve omenjenih krajev. Prosim tedaj visoki zbor, da bi blagovoljno sprejel nasvet upravnega odseka; prečastitega gosp. deželnega predsednika pa, kterege Beli Kranjci jako težko pričakujejo, prosim, da bi se enkrat osebno prepričal o žalostnem stanju tega okraja. Jaz prečastitemu gosp. deželnemu predsedniku prav topla priporočam to zadevo, ter ga prosim, da jo izvoli podpirati na kompetentnem mestu. (Dobrokljici — Bravo rufe.)

Deželni predsednik baron Winkler:

Izreči moram, da me je jako zanimal govor gosp. poslanca Šukljeja in pa tudi, kar je govoril o tej zadevi gosp. poročevalec. Jaz si bodem smatral za svojo posebno dolžnost, ozirati se na to, kar sem ravnokar čul; hočem to stvar natančno pretehtati in svoje predloge visokemu ministerstvu staviti, da se v okom pride po gosp. poslancu Šukljeju na drobno popisanemu žalostnemu stanju omenjenih krajev.

(Živahni dobrokljici — Lebhaftes Bravo rufe.)

Deželni glavar:

O tem predlogu se ni nihče več oglašil. Želi morebiti gosp. poročevalec še kaj spregovoriti?

Poročevalec dr. Samec:

Ker je gosp. poslanec Šuklje podpiral predlog upravnega odseka v 4. točki, nimam nič omeniti, ampak ga še enkrat topla priporočam slavnemu zboru za sprejem.

Deželni glavar:

Prosim tiste gospode, kateri so za predlog upravnega odseka, naj blagovolijo se vzdigniti.
(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Deželni odbor je nekaterim cestnim okrajem privolil podporo in sicer sledečim: Idrijskemu 1800 gld. in sicer 800 za napravo cestnih vrteb ob cesti iz Idrije do Žirov, katere so se bile vsled dolgotrajnega deževja posule, in 1000 za popravo ceste Logaško-Idrijske pred potovanjem Nj. Veličanstva v Idrijo. V isti namen se je dala podpora v znesku 500 gld. cestnemu odboru Logaškemu.

Cestnemu odboru v Radovljici je dovolil deželni odbor podpore 1000 gld. za preložitev ceste pri Zagoricah in Lescah pred potovanjem Nj. Veličanstva na Bled.

Litijskemu cestnemu odboru se je dovolila nova podpora 1000 gld., ker sta dež in voda novo cesto, katero je cestni odbor deloma s podporo deželnega fonda lansko leto v znesku 2000 gld. naredil, popolnoma zopet odnesla.

Upravni odsek je mislil, da sme z dobro vestjo nasvetovati, da se potrdijo te podpore, katere je deželni odbor imenovanim cestnim odborom naklonil. Upravni odsek predlaga (bere — liešt):

5. Dovolitvi podpor in posojil iz deželnega zaklada cestnim okrajem Idrijskemu, Logaškemu, Radoljskemu, Litijskemu se pritrjuje.

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Deželnemu odboru ste bile izročeni dve prošnji cestnih odborov za privolitev priklad in sicer: cestnega odbora Škofjeloškega za 19% in Radoljskega za 15% okrajne cestne priklade. Obe te prošnji cestnih odborov ste bile vtemeljeni in upravni odsek nasvetuje (bere — liešt):

6. Dovolijo se cestne priklade sledečim cestnim odborom: 19% priklada cestnemu odboru Škofjeloškemu in 15% priklade cestnemu odboru Radoljskemu.

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Pri obravnavah cestnih zadev se je od več krajev čula pritožba, da cestni odbori ne ravnavo vestno z izročnim denarjem, da se tu in tam pripeti, da se previsoke diete izplačujejo, kar bi se vé da ne smelo biti. Čule so se nadalje pritožbe, da se priklade, namesto da se obračajo za poboljšanje cest, porabijo za diete in druge nepotrebne stroške. Zato je upravni odsek sklenil priporočati deželnemu odboru, da ostro nadzoruje cestnih odborov ravnanje, da ostro gleda na to, da bodo ceste v dobrem stanju in da se denar v ta namen odločen vestno porabi.

Upravni odsek predlaga (bere — liešt):

7. Deželnemu odboru se naroča, da ostro pazi nad gospodarstvom cestnih odborov, da preiskuje, če

so se dohodki iz priklad porabili v prave namene, in da nadzoruje ravnanje z okrajnimi cestami.

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Osmi predlog upravnega odseka k §. 6. letnega poročila se glasi (bere — liešt):

8. Druge točke §. 6. letnega poročila se vzamejo na znanje.

Poslanec Murnik:

V letnem poročilu deželnega odbora na strani 88. oziroma 89. se bere pod marginalnima številcama 35. in 36. to, kar je deželni odbor vsled sklepov slavnega zbora z dne 3. oktobra 1882. leta gledé Tržaško-Loške in Dolenjske železnice ukrenil. Jaz stavim o tej stvari sledeča predloga (bere — liešt):

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se naroča, naj v sporazumu s trgovinsko in obrtnijsko zbornico Kranjsko dela na to, da se sestavi odbor, obstoječ iz zastopnikov deželnega odbora, trgovinske in obrtnijske zbornice v Ljubljani, mestnega zbora Ljubljanskega, kranjske hranilnice v Ljubljani, iz nekaterih posestnikov Dolenjskih in zvedencev o železničnih stvareh. Ta odbor naj bi delal na to, da se užé enkrat uresniči želja slavnega deželnega zbora gledé zgradbe Dolenjske železnice.

2. Poročilo deželnega odbora v zadevi Tržaško-Loške železnice se vzame zahvalno na znanje in se mu ob enem naroča, pri vsakej priliki z vsemi močmi na to delati, da visoka c. kr. vlada predloži visokemu državnemu zboru načrt postave o zgradbi Loško-Tržaške železnice.“

Poslanec dr. Papč:

Vsojam si podpirati predlog gosp. poslanca Murnika. O koristi železnice na Dolenjskem se je že toliko pisalo zadnjih 20 let, da bi se lahko brošuric napravil celi grič. Ako bi se Dolenjski kraji prezrli, bi to bila velika škoda za celo deželo. Priznalo se je do zdaj in to bo priznala tudi gotovo cela dežela, da je proga južne železnice, ki gre skozi Kranjsko deželo, na ravno tistem kraji, kjer bi ne smela biti, in da so narisani načrti kakor da bi jih bili blazni ali hudobneži narisali, ravno po neplodnih krajih; tudi to govori za Dolenjsko železnico. Pravijo sicer, da ni denarja; jaz pa pravim, da je povsod denarja in da se povsod najdejo podjetniki, ako je le uspeh osiguran. Finančni uspeh je od strokovnjakov s številcami dokazan in je odvisen od tega, da se veže železnica pri Hrvatskem, bodisi pri Karlovcu, bodisi pri Ptujcu. Govorilo se je tudi nasprotno v tem oziru, posebno gledé neke sosedne dežele; ali jaz sem prav radostno danes čul iz zanesljivega vira, da od slavne Ogrske vlade ni pričakovati, da bi se protivila, da se Dolenjska železnica z Hrvatsko železnico ne bi smela vezati. Vsled tega želim predlogu gosp. poslanca Murnika srečne nasledke.

Deželni glavar:

Želi še kdo govoriti? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Besedo ima gosp. predlagatelj Murnik.

Poslanec Murnik:

Gospod poslanec dr. Papež, moj predgovornik mi je deloma prevzel nalogo vtemeljevati ta predloga. Zagotovim pa slavno zbornico, da nisem mislil svojih predlogov obširno vtemeljevati zaradi tega, ker je gotovo vsim tukaj zbranim častitim gg. poslancem dobro znana ta stvar in bi bilo res odveč, mnogo o tem govoriti. Jaz sem že imel priliko v tej zbornici ne le s statističnimi datumi, nego tudi z drugimi stvarmi podpirati predlog za zgradbo Dolenjske kakor tudi Tržaško-Loške železnice, ali mislim pa vendar, da moram zdaj povedati, zakaj stavljam v današnji seji zopet predlog zaradi Dolenjske železnice in zakaj ga stavljam ravno tako, kakor ga je slavna zbornica slišala.

Deželni odbor je namreč vsled sklepa deželnega zbora lanskega leta poslal trgovinski zbornici ukaz ministerstva trgovine od 27. junija 1882. l., kateri je v lanskem poročilu deželnega odbora natisnjen in kterege je vsaki, ki je zavzet za Dolenjsko železnico, gotovo z veseljem pozdravil. Na koncu tega ukaza se bere to (bere — liest):

„Die Frage einer Beitragsleistung des Staates für den Fall in Erwägung zu ziehen wäre ich bereit, wenn die Herstellung einer den speziellen Verkehrsinteressen der zwischen Laibach und Rudolfswerth gelegenen Landestheile angepassten Lokalbahn seitens der Interessenten in Angriff genommen würde und die sichere Überzeugung gewonnen werden könnte, daß die Beschaffung der nach Möglichkeit zu reduzierenden Anlagekosten — etwa nach dem Vorbilde der Finanzierung der Kremsthalbahn — mit thunlichster Vermeidung irgend welcher Curverluste — wo möglich nur durch Ausgabe von Aktien gesichert sei, welche letztere zum größeren Theile von den Interessenten zu übernehmen wären, so daß der Staat nur jene Quote beitragen würde, welche von den ersteren nicht aufgebracht werden könnte.“

V tukajšnji slavni zbornici je ta reč že velikokrat pretresovana bila in Bog ve, koliko je že bilo sklepov od l. 1874. naprej, da bi se delalo na to, da bi se Dolenjska železnica poleg Novega mesta iz Ljubljane zvezala z Ogerskimi železnicami. Vsi ti sklepi niso do zdaj koristili in odgovorov o tej zadevi dobili smo od vlade le malo. En tak odgovor imamo od l. 1872. in čez 10 let smo zopet enega dobili, namreč 1882. l. V tem odgovoru ni družega, kakor obljuba, da je slavno trgovinsko ministerstvo pripravljeno to reč podpirati. Če se letos zopet sklene, da deželni odbor prošnjo vloži za to železnico na kompetentno mesto, bo ta prošnja gotovo ravno tak uspeh imela, kakor prošnja lanskega leta in prošnja od 20. februarja letošnjega leta.

Zaradi tega sem mislil, da bi bilo dobro sestaviti odbor, v katerem bi bili zastopniki deželnega odbora, trgovinske in obrtnijske zbornice v Ljubljani, mestnega zbora Ljubljanskega, Kranjske hranilnice v Ljubljani, nekateri posestniki Dolenjski in zvedenci o železničnih

stvareh. Ta odbor naj bi delal, da se že enkrat uresniči želja deželnega zbora glede zgradbe Dolenjske železnice. Dogovarjalo se je že več gospodov o tej reči v nekoliko shodih, ali do konca niso prišli. Zaradi tega tudi trgovinska zbornica ni mogla nič poročati. Nadjati se je, če se ta odbor sestavi in ako bodo ti možje za to reč imeli dovolj interesa, da se bo prišlo do končnega sklepa o zgradbi te železnice in da bo mogoče to izpeljati, kar je v ukazu ministerstva rečeno, da se napravi železnica iz Ljubljane v Novo mesto in od tod v Črnomaljski okraj.

Kar se pa tiče predloga glede Tržaško-Loške železnice, najdejo gg. poslanci v poročilu deželnega odbora vse natanko popisano. Tukaj bodo našli, da je bila deputacija 7. maja l. 1883. pri gosp. trgovinskemu ministru baronu Pino, kateri je deputacijo zagotovil, da je prepričan o potrebi te železnične zveze in akoravno denarne razmere ne pripuščajo, da bi se ta stavba takoj pričela, je vendar dal zagotovilo, da se nikakor ne sme misliti, da se ta načrt ne bode nikdar izpeljal, ako se stavba takoj ne prične. Deputacija je bila tudi pri Njegovem Veličanstvu, ktere se je udeležil tudi ekselenca gosp. Josip baron Schwegel. Deputacija, katere so se na poziv deželnega odbora Solnograškega udeležili razum deželnega glavarja Solnograškega gosp. grofa Karola Chorinsky-a tudi zastopnik tržaški Josip pl. Burgstaller in pa uže imenovani zastopnik Kranjski ekselenca gosp. Josip baron Schwegel, izročila je Njegovemu Veličanstvu presvitlemu cesarju adresu 5 deželnih odborov, i. t. tržaškega, istrijskega, koroškega, solnograškega in kranjskega v tej zadevi. Njih Veličanstvo je blagovolilo najmilostiveje adresu sprejeti in se o važnosti nameravane železnične zveze izraziti ter zagotoviti, da si bodo v obsegu prošnje obširno poročati dali.

Izročili ste se o tej železnični črti od imenovanih deželnih odborov tudi prošnji obema zbornicama visocega državnega zbora.

Deželni odbor Solnograški je pa pozneje tudi izrazil željo, naj bi se ta zveza ne opustila in naj bi se še naprej delalo za to železnico in pa za nadaljšanje te železnice s Solnograško-Tirolsko železnico.

Jaz mislim, da je prav, da se za to deželnemu odboru ne le zahvala izreče, ampak da se mu tudi naroči, naj ne opusti pri vsakej priliki delati na to, da bi že enkrat visoka c. kr. vlada predložila državnemu zboru načrt postave o zgradbi Loško-Tržaške železnice. (Dobrokljici — Bravorufe.)

Deželni glavar:

Morebiti želi gosp. poročevalec o teh predlogih kaj spregovoriti?

Poročevalec dr. Samec:

Jaz sicer nimam mandata, da bi te nasvete sprejel, ali mislim, da mi ne bodo gg. iz upravnega odseka oporekali, ako se nasvetom gosp. poslanca Murnika pridruživim in ako jih od svoje strani podpiram.

Deželni glavar:

Najpoprej bomo glasovali o poročilu upravnega odseka, namreč, da se vse druge točke §. 6. letnega

poročila vzamejo na znanje. To je namreč 8. predlog upravnega odseka.

Prosim tiste gospode, kateri se skladajo s tem predlogom, naj blagovolijo vstati.

(Obvelja — Angenommen.)

Zdaj pride na glasovanje dodatek gosp. poslanca Murnika, ki obstoji iz dveh predlogov, katera sta znana gospodom poslancem.

Tisti gospodje, ki se skladajo s tema predlogoma, naj blagovolijo vstati.

(Obvelja — Angenommen.)

Današnji dnevni red je končan.

Prihodnjo sejo odločim na petek 19. t. m. ob 10. uri dopoludne.

(Dnevni red: Glej prihodnjo sejo — Tagesordnung: Siehe nächste Sitzung.)

Upravni odsek zboruje danes popoldne ob 3. uri, finančni odsek pa jutri ob $\frac{1}{2}$ 5. uri popoldne.

Sklenem sejo.

Seja se konča ob 45. minuti čez 12. uro popoldne. — Schluß der Sitzung 12 Uhr 45 Minuten Nachmittags.

